

SY RYGGEN MIN MED
EN TYKK NÅL OG TRÅD.
LÆREREN DIN KAN VISE
DEG HVORDAN.

FARGELEGG MEG!

SKRIV NAVNET
DITT I RAMMA
PÅ FORSIDA!

sin lille bok om

insekter

FN-SAMBANDET
UNITED NATIONS ASSOCIATION OF NORWAY

FN-SAMBANDET
UNITED NATIONS ASSOCIATION OF NORWAY

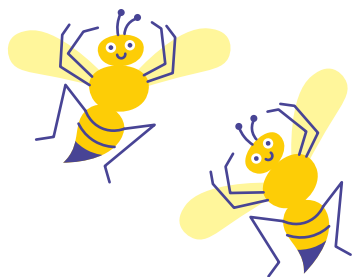
Hva er FN?

FN er en møteplass hvor ledere fra alle verdens land kan snakke med hverandre. I FN forsøker landene å bli enige om hvilke regler og avtaler som skal gjelde i verden. De viktigste temaene man diskuterer i FN handler om fred og sikkerhet, menneskerettigheter og bærekraftig utvikling.

Hva er FN-sambandet?

FN-sambandet er en organisasjon som jobber for at alle i Norge skal ha kunnskap om FN og hva som skjer i verden.

© FN-sambandet

1. utgave, 2020

For 4.-7. klassetrinn

Tekst: FN-sambandet

Design og illustrasjon: Liv Ragnhild Kjellman

Kilder

www.fn.no

www.sabima.no

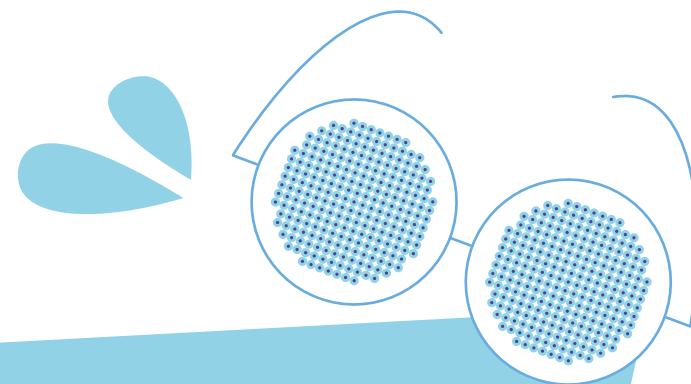
www.beetlebee.me

www.nina.no

VISSTE DU AT ...

... alle insekter har seks bein?
Edderkoppen har åtte bein og er ikke et insekt!

... insektene lukter,
smaker og hører
med følehornene?

... øynene til insektene
egentlig er mange bittesmå
øyne som står tett i tett?

De livsviktige insektene

TRE AV FIRE DYREARTER vi kjenner til på jorda i dag er insekter. Insektene kommer i mange ulike størrelser, farger og fasonger. Noen er vakre, noen er ekle, noen er irriterende. Felles for de aller fleste er at de gjør en **KJEMPEVIKTIG JOBB** for oss mennesker.

Insekter **BRYTER NED DØDT MATERIALE** slik at næringsstoffer føres tilbake til jorda. Denne næringen er mat for nye planter som kan vokse opp. Insektene er mat for andre dyr som blant annet fisk, fugler og reptiler, som igjen kan være mat for dyr og mennesker.

Den viktigste jobben insektene gjør for oss er når de sørger for at **PLANTER KAN BLOMSTRE OG FORMERE SEG**. Når insekter forsyner seg av søt nektar fra planter, fester pollen seg til dem og blir tatt med videre til neste plante. Pollen treffer den neste blomsten, og det blir nye frø. Slik får vi epler, nøtter, paprika, sjokolade og mye annet. Rundt én tredjedel av all maten vi spiser har hatt bruk for hjelp av insekter til pollinering.

VISSTE DU AT ...

...omtrent 2 milliarder mennesker i verden spiser insekter?

OPPGAVE 1: TELL BIENE

Hvor mange bier finner du i heftet?

OPPGAVE 2: FINN SVARET

Hvorfor er insekter viktige for oss mennesker?

Insektene er truet

I mai 2019 ga FNs naturpanel ut en stor rapport om hvordan det står til med naturen. Her står det at så mye som hver tiende av de rundt 1 million insektartene vi kjenner til i verden i dag er **TRUET AV UTRYDDELSE**. FNs naturpanel sier det er måten vi mennesker bruker jordkloden på som utgjør en trussel for insektene.

Menneskelig aktivitet har påvirket hvordan jorda ser ut de siste 50 årene. Vi har **HUGGET NED MASSE SKOG**, blant annet for å lage plass til å dyrke mat til oss mennesker, men også for å drive gruver. **SKOGEN ER HJEMMET** for de fleste insekter, planter og dyr. Når den hugges ned, får de mindre plass å leve på.

VI MENNESKER FORURENSER blant annet ved at søppel fra fabrikker slippes ut i elver, sjø og hav. Utslipp av CO2 bidrar til global oppvarming, som igjen gir klimaendringer. Disse tingene gjør livet til mange arter vanskelig. Forskere er usikre på hva dette vil føre til over lengre tid for insekter, planter og dyr.

OPPGAVE 3: BRA OG DÅRLIG

Finn minst to ting på bildet som er bra for insektene. Sett grønn ring rundt. Finn minst to ting på bildet som er dårlig for insektene. Sett rød ring rundt.

OPPGAVE 4: FINN SVARET

Nevn to årsaker til at insektarter er truet av utryddelse.

OPPGAVE 5: DISKUTER I KLASSEN

Hvilke problemer kan jordbruk skape for insektene?

VISSTE DU AT ...

... mer enn $\frac{3}{4}$ av verdens dyr er insekter?

... monarksommerfuglen flyr hele 4000 km fra Canada til Sentral-Mexico hver høst? Sommerfuglen veier et halvt gram og er 10 cm stor.

... regnskogen er hjemmet til over halvparten av alle insekt-, dyre- og plantearter.

Hva skal vi med artsmangfold?

En art er en type dyr, insekt, fugl eller plante. Og artsmangfold er en annen måte å si at det finnes **MANGE FORSKJELLIGE ARTER** på. Artsmangfold er viktig fordi nesten alle arter spiller en viktig rolle der de lever. Om én plante- eller dyreart skulle bli borte fra et naturområde, er det ikke sikkert at vi legger merke til det raskt. Arten kan ha hatt en **VIKTIG JOBB AKKURAT HER**, og ved at den blir borte er det usikkert hvordan dette vil påvirke området. I dag vet vi for lite om nøyaktig hva som skjer om én art skulle forsvinne, og vi må derfor **TA VARE PÅ ALLE ARTER**.

FN jobber for å sikre at vi tar vare på artsmangfoldet i verden.

OPPGAVE 6: **FINN SVARET**

Hva er artsmangfold, og hvorfor er det viktig?

Verden har en felles plan

Å ta vare på insektene er viktig for å få til en **BÆREKRAFTIG UTVIKLING**, blant annet fordi de spiller en viktig rolle for at alle mennesker skal ha tilgang til **NOK OG SUNN MAT**. Bærekraftig utvikling handler om å gjøre verden til et sted der **ALLE MENNESKER HAR LIKE MULIGHETER** for gode liv, samtidig som vi tar hensyn til grensene på planeten vår og ikke ødelegger for de som **KOMMER SENERE**.

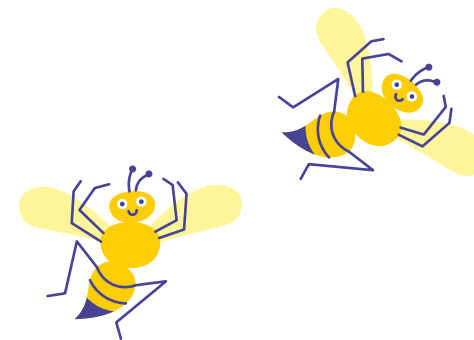
I 2015 ble verdens ledere i FN enige om en arbeidsplan med 17 mål for hvordan vi skal **UTRYDDE FATTIGDOM, BEKJEMPE ULIKHET OG STOPPE KLIMAENDRINGENE** innen 2030. Målene har fått navnet FNs bærekraftsmål og gjelder for alle land, også Norge.

OPPGAVE 7: **FINN SVARET**

Hva er FNs bærekraftsmål?

OPPGAVE 8: DISKUTER I KLASSEN

Insektene er viktige for at vi skal nå bærekraftsmål 2 og 15.
Hvorfor tror dere insektene er viktige for disse målene? Klarer dere å finne flere bærekraftsmål hvor insektene er viktige? Er det noen mål som er ekstra viktige for at insektene skal ha det bra? Diskuter i klassen og sett ring rundt alle målene dere finner.

Hva kan vi gjøre for å hjelpe insektene?

Vi vet mer om hva som er **SKADELIG** og hva som **HJELPER** insektene nå enn vi gjorde før. Det er bra – for det betyr at det er mange som **KAN GJØRE NOE**. De som bestemmer i et land, myndighetene, har et ekstra ansvar for å passe på.

I Norge finnes det **LOVER OG REGLER** som også skal passe på at vi tar vare på artsmangfoldet. Bønder kan **FÅ PENGER TIL Å GJØRE EN EKSTRA INNSATS** for at det er bra for insekter å være på områdene de eier. Blant annet sørger nå flere bønder for at det er mer **VILLE VEKSTER RUNDT JORDENE** deres slik at de tiltrekker seg humler, bier og andre insekter.

Men **DU OG JEG** kan også hjelpe til. Vi kan for eksempel la være å bruke sprøytemidler som er skadelige for naturen, og vi kan **SÅ VEKSTER SOM BIENE OG HUMLENE LIKER** i ei blomsterkasse på balkongen eller i hagene våre.

LÆR MER → Se filmen fra Sabima om hvorfor vi trenger naturmangfold! Gå til www.youtube.com og søk på «Hvorfor trenger vi naturmangfold?»

LÆR MER → Se filmen fra Sabima om hva vi kan gjøre for å ta vare på naturmangfold! Gå til www.youtube.com og søk på «Hvordan kan vi ta vare på naturmangfoldet?»

OPPGAVE 9: FINN SVARET

Gi noen eksempler på hva du kan gjøre for å hjelpe insektene.

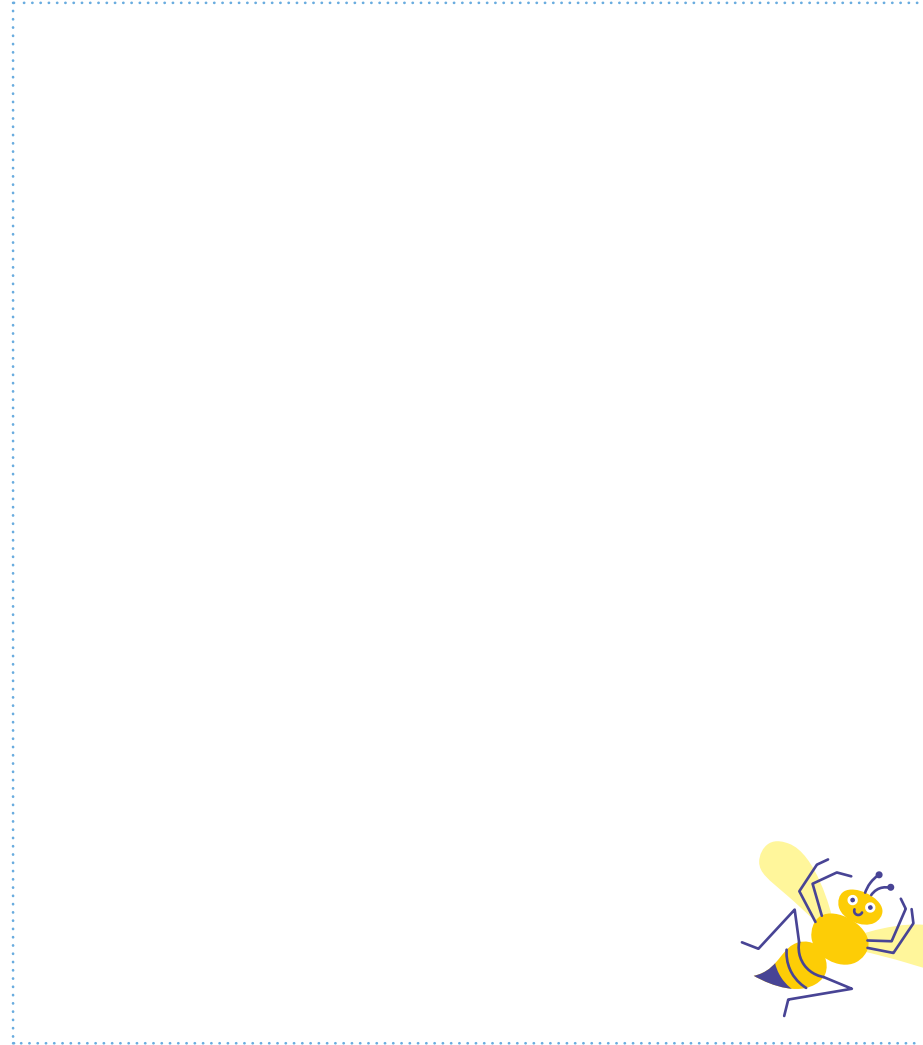
OPPGAVE 10: DISKUTER I KLASSEN

Bli insektsdetektiver! Vet dere hvilke pollinerende insekter som lever der dere bor? Har de det bra, eller er noen av artene i ferd med å forsvinne?

Ta kontakt med miljøavdelingen i kommunen deres eller en lokal miljøorganisasjon, og hør hvordan insektene har det hos dere. Gjør kommunen noe for å ta vare på insektene? Er det noe dere i klassen kan hjelpe til med?

OPPGAVE 11: HVOR TRIVES INSEKTENE?

Tegn et kart over uteområdet på skolen eller nabolaget ditt.
Sett en ring rundt de stedene som er bra for insekter. Tegn noe
som kan gjøre stedet enda bedre for insektene.

OPPGAVE 12: INSEKTENES FRAMTID

Ingen kan vite helt sikkert hvordan framtida ser ut. Kanskje alle
insektene forsvinner? Eller hva om alle land samarbeider så godt
at jorda blir et superdupert sted for insektene?

Skriv et dikt om insekter og framtida. Hvordan tror DU framtida
ser ut for insektene?

OPPGAVE 13: TENK SELV

Skriv tre ting du synes andre bør vite om insekter.

LÆR MER → Vil du være med på jakten etter arter i naturen?
Bli med på www.artsjakten.no!

LÆR MER → Se filmen fra GlobalisVideo om paranøtt-treet!
Gå til www.youtube.com og søk på «Paranøtten».

LES MER → Gå til www.fn.no og finn temasidene våre om klimaendringer, regnskog, FNs bærekraftsmål, bærekraftig utvikling, naturmangfold og mye, mye mer.

VISSTE DU AT ...

... Norge er et av verdens viktigste land for humler? Hele 35 av de drøyt 250 humleartene vi kjenner til i dag bor her.

